

Sociální pedagogika a multikulturní výchova



TÝM PEDAGOGŮ Z KATEDRY
SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY PDF MU



MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA

Multikulturní – přítomnost různých etnických, sociální a náboženských skupin



- oblast praxe, edukační a osvětové činnosti – sbližování a spolupráce mezi etniky, národy, kulturami, rasami, různými skupinami, atd.
 - oblast infrastruktury – organizační a informační základna pro teorii, výzkum a realizaci
 - oblast výzkumu – multikulturní realita (užitečnost pro teorii i pro praxi)
- oblast vědecké teorie, která se utváří napříč vědami



Multikulturní výchova je příprava na sociální, politickou a ekonomickou realitu, kterou žáci prožívají v kulturně odlišných stycích s lidmi.[\[1\]](#)

[\[1\]](#) *Encyclopedia of Educational Research, New York, 1982.*

Multikulturní výchova



- **Příprava na sociální, politickou a ekonomickou realitu prostřednictvím vzdělávacích programů**
- **Způsobilst lidí chápat a respektovat jiné kultury (migranti, příslušníci jiných národů, aj.)**

(teorie v 50. a 60. letech – USA, vyhrocené rasové a etnické problémy, západní Evropa - migrace)

- **Multikulturní výchova**
ve školách a v mimoškolní a volnočasové sféře (v současnosti u nás...)



**Multikulturní výchova označuje
výchovu k mezikulturnímu
porozumění**

**Je to výchova, která podporuje
kulturní pluralitu a mírové soužití
v této pluralitě**



- **Termín multikulturní výchova vyjadřuje snahy prostřednictvím vzdělávacích programů vytvářet způsobilost lidí chápat a respektovat jiné kultury než svou vlastní.**



Multikulturní výchova má filozoficko –
politický základ, filozoficky vychází
z multikulturalismu,

který je vymezován jako

**„ideál harmonické koexistence
odlišných kulturních a etnických
skupin v pluralitní společnosti“.**

Multikulturalismus



- Koexistence různých sociokulturních skupin
- Se specifickými systémy tradic, institucí, významů, hodnot,...
- Mezi skupinami nemusí docházet k interakci či spolupráci

Vědecká základna



Může být tvořena

kulturní antropologií,

etnologií,

etnografií,

sociologií,

interkulturní psychologií,

etnopsychologií,

etnolingvistikou,

pedagogikou, sociální pedagogikou

sociální prací a sociální politikou,

legislativou,

tedy právem na udržování a rozvoj vlastní identity, právem
na užívání vlastního jazyka a dostupnost vzdělání

Vědecká teorie



- Transdisciplinární vědecká teorie, která se zabývá různými aspekty
 - V centru pluralita světů, sociokulturních vzorců a komunikačních kódů
- Možnosti přechodů a směny mezi relativně uzavřenými systémy

Proces



Dynamická výměna
kulturních statků

Vzájemné ovlivňování

Vznik nových systémů

Společenský cíl



Úsilí o vytvoření pluralitní společnosti zahrnující množství sociokulturních skupin

Soužití je založeno na pojmech...

- **Respekt**
- **Tolerance**
- **Dialog**
- **Konstruktivní spolupráce**

Další pojmy



- Diverzita – jinakost
- Práce s diverzitou ve společnosti, ve škole,...ve veřejném prostoru
- Důstojnost
- Kultura uznání
- Spiritualita
- Axiologie
-

- Rasismus
- Předsudky
- Xenofobie
- Antisemitismus
- Holocaust
- Extremismus
- Útlak
-

Ve spojitosti se sociálním patologiemi

Kritické hlasy



Přirozený vývoj

Umělá věda

Náhražka etiky a filozofie

Popírání multikulturalismu

?



Proč se multikulturní výchova stala součástí vzdělávání pedagogů v prostředí PdF MU?

Změny ve společnosti, vývoj pro roce
1989, předsudky a xenofobie

Rok 2000-2016



- Vzdělávací programy a projekty zaměřené na integraci menšin
- **Vznik Kabinetu MV na PdF MU (2002)**
 - Multikulturní výchova pro pedagogy jako reakce na společenské změny související s migrací, jinakostí a mnohonázorovostí
 - Aktivní přístup studentů a učitelů
 - Aktivní přístup příslušníků různých menšin

Multikulturní výchova v přípravě pedagogů – propojení s projekty Katedry sociální pedagogiky PdF MU



**BEZ PRAXE NELZE MULTIKULTURNÍ
VÝCHOVU ROZVÍJET**



Multikulturní výchova ve vzdělávání pedagogů



- Specializace multikulturní výchova pro bakalářské i magisterské studium
 - Prakticky zaměřené předměty v prezenčním i kombinovaném studiu
 - Základy multikulturní výchovy – přednášky pro všechny studenty na PdF MU
 - Zapojení studentů do rozvojových projektů
 - Multikulturně zaměřené praxe
 - Stáže studentů

Angolští a čeští studenti a pedagogové (2006, 2008 – 2012)



Trendy



- Podpora inkluze
- Inovace programů multikulturní výchovy
- Motivace a aktivizace studentů směrem k multikulturním tématům – praxe i vědecké práce
- Projekty zaměřené na podporu skupin se sociálním znevýhodňováním
- Pokračování v rozvojových projektech

Výzkumy



- Publikace pracovníků a studentů katedry
- Zajímavé bakalářské a diplomové práce studentů



**PROČ JE DŮLEŽITÉ
ROZVÍJET
MULTIKULTURNÍ
VÝCHOVU?**

Jinakost v prostředí Evropy



- Evropské dějiny, dějiny exkluze (diskriminace, vyhnání, ničení..)
- „*Nemuset se bát být jiný*“ (Adorno)
- Heslo EU „jednota v různosti“
- „Union of diversity“
- Pluralismus jako hodnota (Lisabonská smlouva, 2)
- Různost jako bohatství (Lisabonská smlouva, 3/3)

Úvaha



S pluralitou jsou také spojeny konflikty.

Viděno ze společenského hlediska však nejde primárně o to, abychom se vyhnuli konfliktům, ale abychom dokázali s konflikty přiměřeně zacházet

V situaci různosti a plurality vystupují otázky



- „*Kdo jsem?*“
 - „*Jak se vyrovnám, jak zvládnou diverzitu?*“
- Jde tedy o to, abychom dokázali v situaci plurality rozvíjet identitu a zvládat diverzitu.**

Vzdělávací zařízení stojí před těmito výzvami:

- „Jak dokážeme zvládat situaci vzdělání, přitom abychom zvládali také rozdílnost, případně odlišnost?“
- „Jaký přínos zde může vykonat práce s rozvíjením identity mladých lidí?“
- „Jakým přínosem může být zacházení s růzností?“

Multikulturní lekce



**PROČ REALIZUJEME
MULTIKULTURNÍ
VÝCHOVU VE ŠKOLNÍM
PROSTŘEDÍ?**

Dobrá škola vždy

respektuje toho druhého, vytváří uznání vůči druhým



- *Dobrá škola se pozná podle toho, do jaké míry dokáže zacházet s pluralitou, mj. i s náboženskou pluralitou*
- *Cílem je demokratická škola a přínos k humánnímu vzdělávání.*

Perspektivy rozvoje školy:

- *Jak zacházíme ve škole s rozmanitostí a diverzitou?*
- *Jak získají mladí lidé vědomí vlastní hodnoty před každým hodnocením?*

Jak začít s multikulturní výchovou ve škole.



- Na počátku vycházet z vlastních zdrojů
 - Ze situace ve škole, ve třídě,...
- Témata šikany, násilí, předsudků,...téma extremismu mezi dětmi,...

Sebereflexe pedagogického pracovníka

- Uvědomění si vlastních hodnot
- Vlastních předsudků...

Pro inspiraci...



- Studium prostředí
 - Literatura
 - Média
- Programy, kurzy, zkušenosti z praxe, z terénu, studium prostředí, v které se nalézáme

Projekt (laický náčrt projektu)

Co je záměrem multikulturní výchovy?

Co je cílem multikulturní výchovy, čeho chci dosáhnout?

Dílčí cíle

Výstupy

Aktivita

Produkty

Aktivity



- Hry
 - Beseda s hostem
 - Přednáška s prezentací
 - Diskuse
- Využití médií – filmy, dokumenty, spoty, hudba, umění
 - Výukové lekce, workshopy
 - Dramatická výchova
 - Prezentace jednotlivých kultur
 - Zážitková pedagogika

Velmi přínosné



- Dny rozmanitých kultur
 - Celodenní akce
 - Soutěže – výtvarné, aj.
- Výzdoba třídy, školy,...vliv prostředí, v kterém se dítě nachází
 - Nápad, jednorázová aktivita
 - Kroužek
 - Měsíční akce, celoroční aktivita



- Vytvořit si nápadník her
- Databázi filmů, spotů, dokumentů, hudby,...literatury
- Síť spolupracovníků, spolupracovat se školami, institucemi, dobrovolníky, studenty,...
- Do veškerých činností zainteresovat děti
- Webové stránky, prezentace, fotodokumentace
- Školní časopis, ...
- Výcvik v oblasti dramatické výchovy; Divadlo Fórum, Divadlo utlačovaných, Metody dramatické výchovy
 - **Nebát se komunikovat s dětmi i s dospělými...**

Témata multikulturní výchovy



Pluralitní a multikulturní společnost

Romové v kontextu současnosti

Menšiny

Migranti

Antisemitismus jako nejvytrvalejší zášť

Extremismus

Ageismus

Světová náboženství

Nová náboženská hnutí

Homosexuálně orientované skupiny

Diskriminace žen

...

Jinakost ve školním prostředí – Sním o škole, prof. Martin Jaggle



Sním

- *o škole, která je místem, kde se žije a učí,
o škole, ve které má úcta k člověku přednost před jeho výkonem,
ve které je možné člověkem být a člověkem se stávat.*
- **Sním**
- *o škole, která pomáhá unést obavy a probouzí netušené schopnosti,
o škole, která přeje spolupráci a nepotřebuje konkurenci,
o škole, která povzbuzuje zvědavost a zvědavost,
ve které není strach z otázek a je prostor k objevování.*
- **Sním**
- *o škole, ve které je rovnováha mezi prací a hrou, aktivitou a zklidněním,
ušedním a slavnostním a ve které mají prostor i konflikty,
o škole, která je přátelská k chybám a nedělá si nárok na dokonalost,
o škole, která si je vědoma svých hranic a také je uznává.*

*O škole, pro kterou se nežije, ale ve které je možné určitou část dne žít.
Protože škola není život a ani není v životě tím „jediným“
a protože škola nemá právo život ovládat a řídit.*



- Katedra sociální pedagogiky PdF MU
- Kabinet multikulturní výchovy PdF MU

Lenka Gulová
gulova@ped.muni.cz